

שיחת חיזוק מהגאון רבי אליעזר פוליאק שליט"א

נאמרה בכולל ערב תשעה באב תשפ"ז

נכתב ע"י אחד השומעים¹

אמר רב יצחק בר שמואל משמיה דרב שלושה משמרות הוי הלילה ועל כל משמר ומשמר יושב הקב"ה ושואג כארי ואומר אוי לבני שבעונותיהם החרבתי את ביתי ושרפתי את היכלי והגליתים לבין האומות, בשעה שישראל נכנסים לבתי כנסיות ולבתי מדרשות ועונים יהא שמיה הגדול מבורך הקב"ה מנענע בראשו ואמר אשרי המלך שמקלסים אותו בביתו כך מה לו לאב שהגלה את בניו ואוי להם לבנים שגלו מעל שולחן אביהם, הדברים הללו מבהילים ביותר, היה ראוי שתסמרנה שערות הראש אם היינו מרגישים את זה באמת, הקב"ה יושב ושואג אמן יהא שמיה רבה שזה כזה שבח גדול אז גם הקילוס הזה לא בשלימות להקב"ה שמקלסים את הקב"ה בשבח הגדול והנורא הזה אז מתעורר צער מה לו לאב שהגלה את בניו ואוי להם לבנים שגלו מעל שולחן אביהם, זה ממש נורא נורא נוראות, דבר רחוק מרוחק ומופשט מאיתנו אנחנו לא מרגישים את חוזק הכאב שצריכים להרגיש.

השל"ה הקדוש מביא את דברי המגיד של הבית יוסף שאמר לבית יוסף והחבורה הקדושה בליל שבועות שכביכול השכינה דברה מגרוננו, אשר כמה שנים נפלה עטרת ראשי ואין מנחם לי ואני מושלכת בעפר וחובקת אשפתות ואילו הייתם משערים אחד מאלף אלפי אלפים ורוב ריבי רבבות מהצער אשר אני שרויה בו לא היתה נכנסת שמחה בלבבכם ולא שחוק בפיכם בזכרכם כי בסיבתכם אני מושלחת בעפר, זה עוד יותר מבהיל בסיבתכם אני מושלכת בעפר, לפי שחטאנו לפניך אנחנו ואבותינו חרבה עירנו ושם בית מקדשנו ונוטל כבוד מבית חיינו, לפי שחטאנו לפניך זה נורא נוראות נורא נוראות, בסיבתכם אני מושלחת בעפר, בפשעיכם שולחה איתכם אנוכי חטאתי והוא אסור באזיקים, הבכיה של הקב"ה זה לא רק על החיסרון של משכן השכינה אלא גם על גלות ישראל כמו שמפורש כאן בגמרא, ואנחנו בעונותינו רחוקים מאד מאד בלהשיג את החיסרון בבנין הבית ובגלות בין האומות ובין ישראל מרשיעי ברית, אנחנו יכולים להרגיש את הצרות שיש לנו, יש כעת את הגזירה של הגיוס אז מרגישים שזה גזירה אבל זה פרט קטן שהוא תוצאה מהעיקר, העיקר זה שחסר לנו את השכינה וחסר לנו את משכן השכינה, ועוד הרבה דברים גדולים רוחניים שהיה לנו בבנין הבית.

הגאון בסוף פרק ה' דאבות אומר מה שאומרים אחרי שמונה עשרה שיבנה בית המקדש ושים חלקנו בתורתך מה קשור תורה לבית המקדש אז אומר הגאון שבזמן הזה אי אפשר להגיע לדרגות הגבוהות של תורה שהיה אפשר להגיע בזמן המקדש, יש בחז"ל שעל ידי המנורה היה נשפך שפע חכמה, בתרגום יונתן בפרשת פקודי כתוב על הפסוק של ונתת את המנורה בדרום למה לשים את המנורה בדרום שמשם מתחילים להאיר גינזי החכמה כמו שחז"ל אומרים הרוצה להחכים ידרים שדרך המנורה היה נשפך שפע חכמה, והיום אין לנו את זה, אומרים בשם הגאון שגם אם היינו יכולים להשיג את הדרגה של התנאים הקדושים שודאי שאחנו לא יכולים להשיג לא את הדרגה של התנאים ולא של האמוראים, הגאון אולי כן היה יכול להשיג את זה, אבל הגאון אומר שגם אם היה אפשר להשיג מה זה דרגה של תנא אבל אי אפשר להשיג מה זה דרגה של בן אדם פשוט מזמן הבית, מהקדושה שהיה שורה בעולם שהשפיע על כולם, היום יש טומאת מת שכולנו טמאי מתים שזה

¹ תשו"ח להרר"י הכהן שליט"א.

מונע השגת החכמה, החיד"א כותב שאין ספק בידי שאליהו הנביא היזה על האר"י הקדוש אפר פרה, כי בלי זה הוא לא היה יכול להגיע לגודל חכמתו.

יש במדרש שיר השירים על הפסוק כמגדל דוד צוארך מה צואר זה אם ניטל אין לאדם חיים, בן אדם לא יכול לחיות בלי הצוואר כי אם אין לו צוואר אין לו ראש, כך משחרב בית המקדש אין חיים לשונאיהם של ישראל, שנעדרנו מהקדושה והחכמה והיראה וכפרת החטא שהיו תמידין מכפרין ובגדי כהונה מכפרים כל יחיד ויחיד שהביא קרבן על חטאתו ועולתו לרצות לזבחי שלמים, ראיתי מובא בשם הזוהר שעל ידי ריח הקטורת בן אדם היה מגיע לידי השתוקקות לעבודת השם והסיטרא אחרא היתה מסתלקת כל זה חסר לנו עכשיו.

הגמרא בבבא בתרא אומרת התקינו שיהיו מושיבין מלמדי תינוקות בירושלים שבהתחלה היה מלמדי תינוקות בכל עיר ועיר אחר כך התקינו שכל התינוקות יבואו ללמוד בירושלים מאי דרוש כי מציון תצא תורה, למה מציון תצא תורה, אז תוס' אומר לפי שהיה רואה קדושה גדולה, הילד היה רואה קדושה גדולה וכהנים עוסקים בעבודה היה מכוין ליבו יותר ליראת שמים וללמוד תורה, תוס' מביאים שבסיפרי כתוב שזה גם הסיבה לאכילת מעשר שני בירושלים שכן אדם יבא לשאוב קדושה, כל זה היה ואין לנו, ביום כיפור נתכפרו כל העוונות כולם וחוץ השני נהפך ללבן יצאנו צחים ונקיים זכים ולבנים, אשרי עין ראתה היכל על יסדותיו ומקדש הקודש על מכוונותיו וכהן גדול עומד ומשרת, אשרי עין ראתה פרישת כהן ברשם וצועק אנא השם אשרי עין ראתה קהל קדושים רוגשים בבית קדשי הקדשים אשרי עין ראתה המשוררים בכל מיני שירים אשרי עין ראת זבול המתקן חיים בו שכן ועכשיו בעונותינו חסרנו כל זה, גם אחרי כל הדברים האלה זה רק יכול לעורר אותנו מעט מן המעט, אנחנו לא יכולים להרגיש את הצער הזה כראוי באמת, אנחנו יכולים להרגיש קצת צער אבל כמה שנרגיש לא נגיע לגודל הצער האמתי כמו שהמגיד אמר אילו הייתם משערים אחד מאלף אלפי אלפים ורוב ריבי רבבות מהצער אמרו את זה לחבורה הקדושה של הבית יוסף שהבינו מה זה צער השכינה אבל גם הם כמה שהם הבינו אז המגיד אמר להם איתו הייתם משערים אחד מאלף אלפי אלפים ורוב ריבי רבבות, זה נורא נוראות נורא נוראות.

ודאי שאת העומק של הצער אנחנו לא יכולים להרגיש, כמו ילד שלא הכיר את האמא שלו שהוא לא יכול להרגיש את גודל החיסרון, הוא יכול לראות דברים קטנים לשמוע מחברים שלו שהאמא שלהם עושה ככה ונותנת להם ככה אבל הוא לא יכול להשיג את עיקר החיסרון ואת האהבה והחום שמוענק על ידי אמא ילד שנולד בלי אמא לא יכול להרגיש את זה וגם המעט שאנחנו כן מרגישים זה גם רצון קלוש, כשאנחנו מתבוננים אנחנו יכולים להרגיש קצת אבל זה לא מטריד אותנו, אנחנו לא מרגישים לא את צער השכינה כראוי ולא בחיסרון החכמה והקדושה, זה בבחינה של מה טוב ומה נעים אילו היינו זוכים, וגם מה שאנחנו כן מרגישים את הצער כשאנחנו מתבוננים ומרגישים את צער השכינה אבל את החיסרון שלנו זה אנחנו לא מרגישים וזה עצמו חלק מהגלות, לא מרגישים את החיסרון שלנו, יש גזירות אז מרגישים יש חטאים מרגישים קצת אם יש חטאים מרגישים מצטערים על ביטול תורה ועל תפילה שלא בכונה, מי שקשה לו קצת ללמוד היה רוצה שהקב"ה יפתח לו את הראש שיהיה יותר מוכשר ויבין יותר מהר אבל החסרון החכמה האמיתי שגם זה הרבה הרבה רחוק יותר מכל בעלי הכשרונות הגדולים שהם רחוקים מהחכמה בתכלית הריחוק זה אנחנו לא מרגישים מה חסר לנו, וזה חלק מהגלות וצער השכינה שלא מרגישים את חיסרון הקדושה והחיסרון של הרוחניות.

ויש גם לקונן על דם ישראל שנשפך כמים בין בזמן החורבן בין בזמנים אחרים כמו שמסודר בסדר הקינות, היסוד ושורש העבודה אומר שהתקנות של הקדמונים שתקנו את התעניות כמו תענית כ'

סיון] כיום אנשים לא יודעים בכלל שיש כזה דבר בשנת ת"ח ת"ת תקנו תענית כ' סיון על הצרות שהיו אז מוזכר גם בקינות] הענין בזה הוא כותב להצטער על הריגת הצדיקים והחסידים ועל כלל האומות שנהרגו במיתות אכזריות ומשונות ונשפך דמם באותו הזמן ועל הצער שנגרם לקב"ה על ידי זה, חוץ מעצם הצער המעשי שבשעה שכן אדם מצטער אז הקב"ה מצטער קלני מראשי קלני מזרועי, אבל גם הצער של ההפסד של הרוחניות אם הם היו נשארים חיים היו לומדים תורה ועושים מצוות עוד שנים והיה לקב"ה מזה נחת רוח ואין לו את זה.

במדרש הנעלם יש דברים נוראים יש שם משא ומתן של בני ירושלים ובני עשרת השבטים, הצער של מי יותר גדול, יש שם משא ומתן הלוך וחזור, דברים שאנחנו לא מבינים זה הכל ענינים של צער השכינה אבל נקריא חלק מהדברים, בני ירושלים אמרו לעשרת השבטים קרבים אנו בכל יום למיטתה של אמנו, אנחנו מתקרבים למיטה של אמא שלנו, ואין אנו מוצאים אותה שמה לא מוצאים אותה במיטה, ואנחנו שואלים עליה ואין מי שיביט אלינו, אין מי שיתייחס אלינו, נשאל את מיטתה והרי היא מבולבלת, נשאל את הכיסא והנה הוא נופל נשאל את היכליה את בית המקדש והם נשבעים שאינם יודעים ממנה, נשאל את העפר רואים שעקבותיה איננה שם, אפילו על העפר לא רואים את עקבות רגליה, נשאל את הגג והנה הגג משיב לנו שהיא יושבת שם ומבכה ומייללת עלינו, השכינה כביכול בוכה על צער הגלות, והולכת מגג אל גג ומבכה וצועקת בקול מר עלינו, כמו שנאמר מה לך איפה כי עלית כולך לגגות, נשאל לדרכים ושבילים כולם אומרים ששמעו קול מר של בכיה שבוכה על בניה ואינם יודעים איפה היא הלכה, יש שם עוד אריכות.

שלחו להם בני ארץ הקודש שאנו רואים בכל יום את ההיכל חרב ושועלי המדבר נכנסים ויוצאים ויענים שורקים בתוכו ואנו רואים ובוכים ובעוד אנו יושבים נבוכים בהיותנו שוכבים בעפר אנו שומעים קול פעימות רגליה של השכינה הקדושה בשלש משמרות הלילה שהיא יורדת ורואה את היכלותיה איך הם חרבים ונשרפים היא נכנסת מהיכל להיכל ממקום למקום וגואה ומייללת ורוחינו הולך אחריה פורח אצלה, ולפי שעה פורחת והולכת ולא שמענו ולא ידענו כלום כי הלכה ונשארו נבוכים נרדמים בלי רוח בלי דעת צועקים ואומרים איכה, אנחנו לא יכולים להבין את כל זה אבל זה לסבר את האוזן לראות שהצער הוא נורא נורא.

הגמרא אומרת בנדרים הטור מעתיק את זה בהלכות ברכת התורה, אמר רב יהודה אמר רב מאי דכתיב מי האיש החכם ויבן זאת ואשר דיבר פי השם אליו ויגידו על מה אבדה הארץ דבר זה נשאל לחכמים ולנביאים ולמלאכי השרת ולא פירשוהו, אף אחד לא ידע להגיד למה היה החורבן, עד שפירשה הקב"ה בעצמו שנאמר ויאמר ד' על עזבם את תורתי אשר נתתי לפניהם ולא שמעו בקולי ולא הלכו בה, הגמרא מסבירה מה זה לא שמעו בקולי ולא הלכו בה שאין מברכים בתורה תחילה, לא היו מברכים ברכת התורה ועל זה היה החורבן, וכותב שם הב"ח איכא לתמוה טובא, לתת כזה עונש על כזה עבירה שלכאוף נראה עבירה קלה זה לא עבירה של סקילה וכריתות ועל זה יש כזה עונש גדול ורם כזה על זה שלא בירכו בתורה תחילה, ועוד יש לשאול למה באמת הם לא בירכו וכי זה כזה קשה לברך ברכת התורה, הם הרי התפללו אז למה לא בירכו ברכת התורה, איזה יצר הרע יש לא לברך איזה נסיון זה לא לברך ברכת התורה, אז הב"ח כותב כי הם לא למדו בכוונה הראויה, הסיבה שהם למדו זה בשביל לדעת את הדינים לצורך משא ומתן ובשביל להתגאות לכן זה לא היה חשוב להם לברך על זה, והר"מ ג"כ כותב בשם רבנו יונה שהם לא בירכו כי זה לא היה חשוב להם לברך על זה, וב"ה זה לא קשור אלינו ומה שכן קשור אלינו זה מה שהב"ח ממשיך ומה זה הכוונה הרצויה בתלמוד תורה חוץ מרצון השם מה הכוונה בזה, יש לנו מצוות יש כוונות מסוימות כמו ציצית שזה לזכור את המצות ותפילין לזכור ייחוד השם ויציאת מצרים אז גם בתורה יש עוד כוונה מיוחדת שתתעצם נשמותינו בעצמות ורוחניות וקדושת מקור מוצא התורה שתתדבק

נשמותינו רמ"ח איברים ושס"ה גידים ברמ"ח מצות עשה ושס"ה לא תעשה שבתורה, להיות דבקים בתורה בתכלית, ואם היו עוסקים בתורה על הכוונה הזאת היו הם המרכבה והיכל לשכינה יתברך, כשלומדים תורה בכוונה הזאת אז נהיים מרכבה והיכל לשכינה הקדושה שהיתה השכינה ממש בקרבם, כי היכל ד' המה, ובקרבם ממש היתה השכינה קובעת דירתה והארץ כולה היתה מאירה מכבודו יתברך ובזה יהיה קישור לפמליא של מעלה עם פמליא של מטה והיה המשכן אחד, עכ"ל הב"ח.

אם זה מה שהקב"ה רוצה מאיתנו בלימוד התורה שנהיה היכל להשם ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם בתוכו של כל אחד ואחד, אז זה מראה לנו באיזה באיזה רצינות צריכים להתייחס, לא חלילה להיות מפסיק ממשנתו, יצא לי לפני שבועיים להיות באיזה בית כנסת ישבתי שם בערך חמישים דקות והיה שם חברותא שלמדה אולי חמש דקות במשך כל החמישים דקות וגם זה היה לסירוגין וודאי שזה דבר מוגזם אבל אם היו מרגישים שאנחנו היכל השם ומיום שחרב בית המקדש אין לו להקב"ה אלא ד' אמות של הלכה, אנחנו כל כך מצטערים על צער השכינה ומה שאנחנו יכולים לעשות זה שאנחנו נהיה קצת משכן לשכינה, אבל איך זה צריך להיות, זה צריך להיות עם כל הרצינות והרציפות בלי הפסק, החזו"א כותב באגרות הלימוד התמידי הוא סוד הקדושה והעושה תורתו קרעים אסף רוח.

שמעתי שר' יענקב גלינסקי היה מספר שכשהוא היה ילד היה אצלהם בעיירה יהודי זקן מתמיד מאד מאד גדול היה יושב כל השבוע בבית כנסת והיו מביאים לו אוכל מתמיד עצום קראו לו ר' וועלעל, פעם מישו ניגש לשאול אותו איך הוא נהיה כזה מתמיד, אז הוא סיפר שהוא למד בוולאזין בזמן הבית הלוי והוא היה בטלן גדול והפריע לאנשים אחרים גם ללמוד ופעם אחת הבית הלוי קרא לו והקריא לו את הגמרא שאפילו יחיד שיושב ועוסק בתורה השכינה כנגדו הקב"ה יושב ושונה עמו, אז הבית הלוי אמר לו וועלעל וועלעל מילא אתה סוגר את הגמרא שלך אבל איך אתה סוגר את הגמרא של הקב"ה, אז הוא אמר שכשהוא שמע את הדברים האלה מהבית הלוי עם כל הקדושה של הבית הלוי אז מאז לא פסק פומיה מגירסא.

זה קצת מה שאנחנו יכולים להקל על צער השכינה חוץ מהחיוב להתאונן על צער השכינה ולעשות נחת רוח פורתא ולפחות להתחזק יותר בתורה, כמובן יש בזה דרגות, יש כאלה שיש להם יצר הרע יותר גדול להפסיק בלימוד יש כאלה שיש להם פחות יש כאלה שאין להם בכלל, ומי שיש לו קושי גדול צריך להתחיל בהדרגה קודם כל במשך תקופה חצי שעה לא להפסיק בלימוד ואם רואים שזה הצליח אז עוד חצי שעה ועוד חצי שעה, וככה בכל הדברים, אנחנו עכשיו לפני חודש אלול מתכוננים לתשובה והתשובה בכל הדברים בן אדם צריך לבדוק את עצמו איזה דברים הוא צריך לתקן ואי אפשר לתקן הכל בבת אחת וגם אי אפשר לתקן את כל הדברים בבת אחת, צריך לקחת כמה דברים וכל אחד יתחזק במשך זמן מסוים כל יום, יש דברים שאפשר להתחזק בזה פעם ביומיים או פעם בשלושה ימים למשך זמן מסוים וככה מתחילים, אם לא בן אדם רואה את עצמו שעבר עוד ראש השנה ועוד ראש השנה עוד יום כיפור ועוד יום כיפור והוא מוצא את עצמו באותו מצב, וזה הענין צריכים בהדרגה ואם עושים בהדרגה אז בעזר השם מגיעים, תלמוד תורה כנגד כולם להתחיל להתחזק בכל מה שנוגע לתלמוד תורה בין ברציפות בין בשקידה בין בעיון להעמיק יותר והקב"ה יעזור שנזכה כל אחד להגיע לתכלית התיקון שצריך להגיע ולהרבות כבוד שמים, ונזכה במהרה שיגלה כבוד מלכותו לעיני כל חי.